

Hem met dankbaarheid en gehoorzaamheid te erkennen, hem geven hetgene Hij verafschuwt ? Is het mogelijk, dat bij, die iets kent van den zegen van het verzoenend bloed, van verlossende liefde, en van de heiligende invloeden des **Heiligen Geestes**, — dat hij zeg ik, in de zonde blijft, opdat de genade te meerder worde ? Naamchristenen mogen dit doen, want **eene** bloote letterkennis der waarheid brengt niet met zich verlossing van de kracht der zonde ; maar de levende ziel, in welke de God van alle genade Zijn genadewerk volbrengt, kan het doen beven aan den voet des **kruijes** van den lijdenden Zone **Gods**. Het is onmogelijk dat een **mensch**, die voor zich **zelven** kennis heeft aan de verlossende kracht van Christus' verzoenend bloed, en **wiens** consciëntie **teeder** gemaakt is in de **vreeze Gods**, dat hij, onder de zoete invloeden Zijner liefde, vrijheid zou vinden, den Zone **Gods** wederom te kruisigen. Niet dat een **mensch** niet **zoude** kunnen vallen onder de kracht der zonde enverzoeking, gelijk David en Petrus vielen ; maar er kan geen gewillig zondigen tegen Hem zijn, wanneer de gezegende Geest Zijn bloed, genade en liefde belijft nabij te brengen, Dat wij nooit vergeten, dat de lijdende Zone **Gods** Zich **zelven** overgaf, opdat Hij Zich een eigen volk zou reinigen — een volk, bijzonder in gedachten, want deze zijn de gedachten **Gods**, dewijl zij den **zin** van Christus hebben; een volk bijzonder in genegenheden, want zij zijn bepaald op de dingen die boven zijn ; bijzonder in gebeden, want zij zijn in hun hart gewrocht door den Geest der genade en der gebeden ; wiens smarten en droefheden bijzonder zijn, omdat zij ontspringen uit **eene** geestelijke fontein ; wiens blijdschap bijzonder is, want zij zijn verheugd met hetgeen, dat anderen niet achten ; wiens hope bijzonder is, als een anker binnen het voorhangsel ; en wiens verwachtingen bijzonder zijn, als niet verwachtende een oogst van geluk in deze bedorven wereld, maar uitzierende naar gelukzaligheid in het Koninkrijk van rust en vrede, in de tegenwoordigheid **Gods**. En indien zij bijzonder zijn inwendig, **alzo** **behooren zij** ook uitwendig te **zijn**. Zij **behooren** het openbaar te maken, dat zij een ander, een eigen, bijzonder volk **Gods** zijn, door het wandelen in de voetstappen van Jehova het Lam, Zijn kruis op te nemen, zich **zelven** verloochenen, en leven tot eer, prijs en heerlijkheid **Gods**. Wat geeft **zoo** veel kracht aan de beschuldiging tegen de leer der genade, als het Goddeloos leven van derzelve belijders ? De sterkste bewijsreden, die gij der ongeloovige wereld kunt voorstellen ten gunste der waarheid, welke gij belijdt, is een Godzalig leven. Dat zij zien aan uwe goede werken, dat gij de leer versiert, dat gij vruchten draagt ; en maakt het openbaar door uw gedrag, **in** uwen familiekring, in uw werk, door geheel uw leven en handelingen, dat uwe Godsdienst aan u het stempel draagt van **in-** en uitwendige heiligheid. Dit is het beste antwoord op de **beschul-**

diging, dat uwe leer tot zorgeloosheid leidende is. Dat ze allen op u kunnen zien en zeggen : hier is iemand, die deze waarheden belijdt ; maar waar vinden wij zulk eene onderscheidenlijke eerbaarheid, oprecht heid, verdraagzaamheid, vriendelijkheid — in een woord, alles wat het Evangelie van Jezus Christus versieren kan P

IV. Nog iets van ons laatste punt ; — gij moet, indien gij tot dit eigen Volk Gods behoort, „ijverig zijn in goede werken ;” die niet doende met tegenzin, noch eene afgedwongene, gespannene gehoorzaamheid, alsof gij het juk van Christus haat, en dat alleen draagt door eene slaafsche vreeze voor de hel ; maar vol zijnde van heilig vuur en ernstigen ijver, bedroefd zijnde over het weinige, en nochtans openbarende dat gij ijverig zijt in goede werken. Maar men zoude mogen zeggen: Waar zullen wij zulk een volk vinden? Verre en nabij, over berg en dal, zee en rivier mogen wij zoeken, zoeken tot onze oogen bezwijken, voor wij een volk vinden naar zulk eene beschrijving. Nochtans heeft er zulk een volk bestaan. Er waren zulke in de eerste Christenkerk, ja ook in ons land; maar in onze verbasterde dagen, ach, waar vinden wij dat eigen volk Gods, ijverig in goede werken, gelijk de tekst ons dit beschrijft? Hoort men in de tegenwoordige bediening wel gewag gemaakt van of wordt er aangedrongen op goede werken ? worden zij niet veeleer voor een kenmerk van wettischheid en slavernij gehouden dan voor vrije genade en Evangelische vrijheid ? Ja, gij moogt hier en daar een vinden, — die niet zoo onbetamelijk leeft, aan wien niet zulke groote vlekken te vinden zijn, die eenigezins leeft eenen Christen betamende; maar dezulken te vinden, die gelijk sterren blinken in Christus rechterhand, als eene stad boven op een' berg liggende, en een brandende kaars op een kandelaar geplaatst, om allen die in het huis zijn te verlichten, — waar wilt gij dezulken in onze onchristelijke dagen vinden? Evenwel in de kracht van Christus genade dezelfde, Zijn bloed, Zijne liefde is dezelfde, en Hij kan in ons werken, gelijk Hij wrocht in de dagen van ouds, om ons voor het oog der wereld te doen voorkomen als Zijn „eigen volk, ijverig in goede werken.” O, dat Hij Zich alzoo aan ons verheerlijk! Mijne begeerte is, dat Hij alzoo doe -- opdat gij en ik dat volk blijken te zijn, die zich niet vergenoegen met weinige slaafsche werken, maar ijverig zijn tot versiering van de leer, die wij belijden, door dien Godzaligen, heiligen en betamenden wandel, welke zoo begerlijk is voor onzen vrede als tot verheerlijking van God. Zoodoende, zullen wij op de meest voldoende wijze de beschuldiging onzer vijanden wederleggen, door de vertooning, dat genade niet tot zonde leidt, maar tot heiligheid in hart, in woorden en in leven.

AMEN.

EENE VRUCHTBARE LEER.

LEERREDE OVER DEUT. 32: 2. „**MIJNE** LEER DRUIPE ALS EEN REGEN, MIJNE REDE VLOEIE ALS EEN DAUW, ALS EEN STOFREGEN OP DE GRASSCHEUTJES, EN ALS DRUPPELEN OP HET KRUID.“

Veertig jaren moesten de kinderen Israëls in de woestijn doelen als eene rechtvaardig verdiende straf om hun ongelooft, opstand en ongehoorzaamheid. Ontstoken om hun murmureeren, toen de verspieders bij hun terugkeeren een kwaad gerucht brachten van het land, verklaarde de Heere, dat van allen, die uit Egypte ge-gaan waren, van 20 jaren oud en daarboven. niemand in het be-loofde land zoude ingaan dan Kaleb en Jozua. (Num. 14 : 29, 30.) Daarom, om het in de treffende en nadrukkelijke taal des Heiligen Geestes uit te spreken, „vielen hunne doode lichamen in de woestijn.” Op het einde nu van 40 jaren, nadat de rebel-lerende en ongeloovige menigte gestorven was, overeenkomstig het woord des Heeren, riep Mozes de kinderen Israëls die overgebleven waren tot zich, en herhaalde voor hunne ooren de zegeningen en vloeken, welke hij 40 jaren te voren hun had voor-gesteld. Daarom wordt dit boek Deuteronomium genaamd, het-welk letterlijk beteekent eene tweede wet, of herhaling der wet. En in twee verhevene en schoone hoofdstukken, even voor het slot (32 : 33), stelt hij, om zoo te spreken, op dat alles de kroon, hij verkondigt hun daar het heerlijk Evangelie der ge-nade Gods, met derzelver beloften en zegeningen, maar ook plechtige waarschuwingen en gepaste vermaningen.

Het hoofdstuk voor ons opent hij met een zeer verhevene en plechtige bewoordingen ; hij roept de hemelen op om te hooren, want hij sprak van dingen, die van den Hemel afkwamen en derwaarts leidende waren, en „de aarde hoore de redenen mijns monds”, want zij waren gericht tot hen, die steeds in het vleesch waren. En om aan te wijzen, door welchen Geest hij sprak, en door wiens ingeving hij tot hen het woord richtte, voegt hij er bij in onzen tekst : „Mijne leer druipe als een regen, mijne rede vloeie als een dauw ; als een stofregen op de grasscheutjes, en als druppelen op het kruid.”

Als ik onder Gods zegen deze woorden zal trachten te ope-nen, wensch ik

I. Aan te toonen, welke de „leer” en de „rede” is, van welke Mozes, onder deze heilige ingeving spreekt.

11. Hoe deze leer en deze rede hadden te „druipen als een regen en te vloeien als een dauw”, — ja „als een stofregen en als druppelen” zouden vallen,
111. Waarop de regen, de dauw, de stofregen en druppelen hadden neder te dalen : — „op de grasscheutjes en op het kruid.”

IV. Welke de vrucht van dit alles zoude wezen.

I. Mozes spreekt in onzen tekst van zijne „leer” en van zijne „rede”, en zegt van de eerste : dat zij „druipe als de regen”, en van de andere, dat zij „vloeie als een dauw”. Wat hebben wij door die leer en die rede te verstaan, want wij meenen daaronder een en hetzelfde te moeten begrijpen.

Er is voorzeker geen **grooter** misvatting of vruchtbaarder bron van dwaling, dan de volle en veelomvattende taal des Heiligen Geestes tot een nauwen kring te bepalen. Ik zal derhalve pogen te verklaren wat het woord „leer” in onzen tekst te kennen geeft.

Door de woorden kunnen wij voorzeker niet de **Wet** verstaan, omdat deze, gegeven op den berg Sinai, wel niet gezegd kan worden te druipen als een regen en te vloeien als een dauw. Zij wordt in het volgende hoofdstuk door Mozes zelve genoemd : „eene vurige wet” ; en werd gegeven onder de ontzaggelijke teekenen van bliksemen, donderen en aardbeving. Zij heeft eene onveranderlijke verbinding, een vreeselijken vloek voor derzelver schending ● en overtreding ; en God verklaarde daarbij zoodanig Zijne heerlijkheid en ontzaggelijke majesteit, dat al het volk beefde, en begeerde dat zij nimmer die ontzaggelijke stem der woorden wederom hoorde.

Ook wil het woord „leer” hier niet zeggen, hetgeen menigmaal door dat woord verstaan wordt : de waarheid, zooals die bestaat in de uitwendige letter der Schrift, of eene koude, harde, drooge leerprediking der waarheid, afgescheiden van eene levende bevinding van dervelver kracht. Maar het woord „leer” beteekent in het Oude en Nieuwe Testament gemeenlijk leering, onderwijzing. Gelijk wij lezen (2 Tim. 3: 16): „De Schrift is nuttig tot leering”; dat is, onderwijzing. Zoo lezen wij van degenen, die „arbeiden in het Woord en in de leer ;” dat is, in prediking en onderwijzing. Paulus beveelt Timothëus, dat hij acht moest hebben op de leer, dat is, de onderwijzing welke het ambt van eenen dienaar is. Om kort te gaan, er is nauwelijks eene plaats waar het gebezigde woord deze beteekenis niet heeft ; en schier altijd wordt het daaronder begrepen.

Niettemin heeft het woord, afkomstig van een Hebreeuwsch grondwoord, de beteekenis van : aannemen ; zoodat wij het woord, in zijne letterlijke meening weder gevende, zouden zeggen : „Mijn ontvangen onderricht” — datgene, wat ik van God ontvangen

en aangenomen heb. En **alzo** wijst het iets aan, dat God zelf door Zijnen Geest aan Mozes had medegedeeld, en hetwelk hij met gevoel, geloovig en gehoorzaam ontvangen had, opdat **hij** het aan het volk zou mededeelen. Deze leer dan, welke Mozes van den Heere ontvangen had en den volke onderwees, - o m haar in al hare breedte en lengte te beschouwen, was het Evangelie ; want dit is het, wat God de Heilige Geest bijzonderlijk openbaart en het geloovig harte aanneemt.

Maar het zal ons te duidelijker worden, wanneer wij een blik op het verband en samenhang vestigen, alwaar Mozes ontvouwt, wat hij te onderwijzen had. Er zijn voornamelijk vier dingen, welke **hij** bijzonderlijk vermeldt als samengestelde **deelen** van hetgeen hij van God ontvangen had.

1. **Zoo** zegt hij, bij voorbeeld : „**Geeft** onzen God grootheid !” **Gode** derhalve grootheid toe te schrijven, is een gedeelte van die leer, welke van zijne lippen droop als een regen; een geheel gedeelte van die rede, welke, als hij ze uitsprak, vloeide als een dauw. En in waarheid, die prediking en onderrichting, welke onzen God grootheid geeft, zal altijd gepast zijn voor een kind van God. Zijne eigene consciëntie, voor **zoover** zij verlicht is door den Geest van God, zegt hem, met welk een groot God hij te doen heeft, — hoe groot in kracht, in heerlijkheid, in majesteit, in gerechtigheid, in heiligheid ; hoe groot in hem dagelijks te omringen met Zijn hartdoorzoekend oog, met Zijne ondersteunende tegenwoordigheid en onderschragende hand, Ook kan **geene** leer als een regen druipen, of eenige rede als een dauw vloeien, **zoo** zij onzen God **geene** grootheid geeft. Want de leer, die den mensch grootheid geeft, — die spreekt van het goede in het schepsel, en dus des **Heeren** eere rooft om een gevallen zondaar met die kroon te versieren, zal druipen als een regen noch vloeien als een dauw op eenig geloovig hart; want het is niet de leer, die God zich toeëigent, niet **eene** rede, welke de Heilige Geest ooit zegent met levengevende zalving en kracht. Maar die leer en rede, welke onzen God grootheid geeft en Hem voorstelt in Zijn waar karakter en natuur, niet alleen als oneindig groot, heerlijk en heilig in de wet, maar boven alle bevattig en boven alle taal van engelen en menschen barmhartigheid en genadig in het Evangelie — deze zal Hij Zich **zoo** toeëigenen, dat zij immer als een regen druipt en als een dauw vloeit, wanneer het den Heiligen Geest behaagt deze te zegenen en toe te passen aan de ontwaakte consciëntie.

Maar de woorden: „**onze** God,” eenigszins meer van nabij beschouwd in het verband, zullen bevonden worden voornamelijk van toepassing te **zijn** op den Heere Jezus Christus, die naar **Zijne** verbondsbetrekking meer bijzonder onze God is. Daarom

lezen wij, dat Thomas, toen de Heere zoo genadiglijk zijn ongelooft wegnam, dadelijk in aanbidding en verwondering voor Hem nederviel, met de woorden: „Mijn Heer, en mijn God!” Hij bekende en erkende daar de Godheid van Jezus Christus, welke hij schijnen zag door den sluier Zijner meeschheid. Derhalve schrijven wij onzen God dan grootheid toe, wanneer wij eene beschouwing erlangen van de grootheid van onzen Heere Jezus Christus als „God bovenal te prijzen in der eeuwigheid;” en verkondigen dat Hij, ten aanzien van Zijn wezen, is de groote God des Hemels en der aarde, even gelijk en even eeuwig met den Vader en den Heiligen Geest; dat Hij in alles wat Hij zegt en doet bekleed is met al de grootheid Gods, in één woord, dat er eene Goddelijke grootheid is in Zijn Persoon, als Immanuël, God met ons; eene Goddelijke grootheid, in Zijn bloed, als zijne in vollen nadruk het bloed van den Zone Gods; eene grootheid in Zijne rechtvaardigheid, als zijnde eene rechtvaardigheid gewrocht door God geopenbaard in vleesch; eene grootheid in Zijne barmhartigheid, als eene barmhartigheid Gods; in Zijne liefde, als Gods liefde; in Zijne getrouwheid als de onveranderlijke trouw van God. Wanneer wij alzo getrouwheid toeschrijven aan den Heere Jezus Christus als onzen verbonds-God, dan zal die leer als een regen druipen en die rede als een dauw vloeien, omdat de Heilige Geest die zal eeren, bekrachtigen, en zegenen aan de harten en consciëntie's van degenen, die God vreezen. Ook heeft de Heilige Geest nimmer eenige leer getuigenis gegeven, welke niet duidelijk voorstelt en aanwijst de heerlijke Godheid en de lijdende menschheid van den Heere Jezus,

2. Maar Mozes geeft eene andere reden waarom deze leer druipen zou als een regen en vloeien als een dauw, in de treffende uitdrukking: „Want Ik zal den naam des Heeren uitroepen;” het woordje „want” wijst klaarblijkelijk aan, welke leer zal druipen en vloeien als regen en dauw, Het ambt of de roeping van eenen dienaar van het Evangelie is „den naam des Heeren uit te roepen;” met andere woorden, zaligheid te verkondigen door Jezus Christus. De naam des Heeren bedoelt en omvat al datgene, wat in dezen tijd en staat van God bekend kan zijn, Het is derhalve de openbaring van de natuur en het bestaan van God in de Heilige Schrift, of om meer rechtstreeks te spreken, de bekendmaking van wat God in Christus is. Gelijk wij door den naam van eenen mensch kunnen verstaan, al datgene wat van een bijzonder mensch kan worden gekend, alzo verstaan wij door den naam des Heeren alles, wat van God kenbaar is, en daarom wat te gelooven, te hopen, te lieven en -te aanbidden is aangaande den grooten en heerlijken Jehova

Wat God due is voor **menschen**; wat Christus is voor **Zijne** gemeente ; wat de **Heilige Geest** ontdekt van de drie Personen in het **eenig Goddelijk Wezen, als Vader, Zoon en Heilige Geest**; wat de **Schriftuur- ons mededeelt van de schoonheid en gelukzaligheid van dezen Drieëenigen** Jehova, alles. alles **Wat de Schriftuur** openbaart, en het geloof aanneemt, 'waar de hoop op steunt, en de liefde omhelst, mogen wij zeggen opgesloten te liggen in de uitdrukking :— „de naam des **Heeren.**” Mozes riep dezen naam uit ; hi. verhoogde dien zeer. **Zijn** vermaak **zoo** wel als zijn voorrecht was met alle krachten, met de hoogste zijner geestelijke vermogens, de heerlijkheid van dien **grooten** naam **voor te stellen en** te verheffen, opdat de menschen in **denzelve** zouden **gelooven**, op denzelve hopen, en al hunne liefde waardig **schatten**;— **opdat** Hij in de-warme en teedere genegenheden van hunne harten plaatse mocht vinden, en beminnelijk zou **worden** aan hunne zielen door de getuigenis des Heiligen **Geestes**; opdat zij dien naam zouden uitroepen voor de geheele wereld, als een naam eeuwig waardig aangebeden en erkend te worden door al de lijdende heiligen op aarde, en al de heerlijke geesten in den Hemel,

Trouwens het is onmogelijk voor **eenen** iegenlijk, die immer iets gevoelde van de goedertierenheid **Gods** en de dierbaarheid van den Heere Jezus Christus, om het stilzwijgen te bewaren. Het is met hem als de Heere tot **Zijne** discipelen **zeide**: „**Indien** dezen **zwijgen**, zullen de **steen**en haast- spreken.” Welk streng besluit **een** kind van God ook bij zich **zelven** moge nemen, om **Gods** **bedeelingen** met zijne ziel te verbergen en stil te houden, uit vrees voor zelf-bedrog, of dat hij sprekende, iets **meer** of anders **zoude** zeggen dan eene teedere **conscientie** kon **bevestigen**;— nochtans, wanneer hij eenigermate gezegend is met een besef van des **Heeren** goedertierenheid, dan is hij verplicht te spreken ; dan kan hij niet verzwijgen hoe goed hem de **Heere** was en wat Hij **van Zijne** barmhartigheid en liefde gevoeld **en** genoten heeft. **Alzoo** met Mozes, Hij riep den naam des **Heeren** uit, omdat die naam aan zijne ziel ontdekt was geworden toen de Beere hem in de klove des steenrots stelde, „nederwaarts komende in de wolk, en Zich aldaar bij hem stelde „**en** hij riep uit den naam des **Heeren.**” En welke was die naam des **Heeren**, dien de **Heere** hem verkondigde, toen Hij **voor** hem voorbijging ? immers deze : „**Heere**, Heere, God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid ! Die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, die de ongerechtigheid, en de overtreding, en de zonde vergeeft.” (Ex. 34 : 5-7.) **Elet** was de verkondiging van dezen naam, en van dezen naam alleen, die zijne leer als een regen deed druipen, en zijne rede deed vloeien als een dauw. Eu

geene andere leer en rede kan **alzo** druipen en vloeien.

De prediking van het Evangelie is Gods eigen bevel en bestelling. Gelijk wij lezen : „**Het** heeft God behaagd door de **prediking** des **Evangelie's** zalig te maken, die gelooven.” Daarom is het „**eene** kracht Gods tot zaligheid, **eenen** iegelijk, die gelooft ;” en de Heere Zelf heeft de belofte gedaan, dat „**gelijk** de **regen en desneeuw** van den Hemel nederdaalt, en derwaarts niet wederkeert” — **alzo** Zijn „**woord** niet ledig tot Hem zal wederkeeren.” **Dientengevolge** wordt het genoemd „**niet** eens menschen woord”, dat kan vergaan en te niet gedaan worden, maar „**het** woord van God, dat **krachtiglijk** werkt in **degonen**, die **gelooven**”.

3. Maar de man Gods Mozes **teekent** nog **eene** andere reden aan, waarom zijne leer zou druipen als een regen en vloeien als een dauw, Hij zegt (vs. 4) : „Hij is de Rotssteen, wiens werk volkomen is.” Het was Mozes lust van Jezus te getuigen, want Hij is „**de** Zoon over Zijn eigen huis”, in hetwelke Mozes maar een „**dienstknecht**” was, schoon in alles getrouw. (Hebr. 3 : 5, 6). Wanneer hij daarom van den Heere getuigt, dat Hij een Rotssteen is, **zoo** kunnen' wij niet twijfelen, of hij bedoelt **daarmede** Jezus. Dit is Paulus uitdrukkelijke verklaring : „**Zij** dronken uit de geestelijke Steenrots, die volgde, en de Steenrots was Christus.” Desgelijks luiden de woorden van den Profeet Jesaja : „**In** den Heere Heere is een eeuwige **rotssteen**.” Christus wordt de Rots of Rotssteen genoemd, omdat God Hem „**in** **Zion** gelegd heeft tot een grondsteen, een beproefden steen, een kostelijken hoeksteen, die wel vast gegrond **is**”, — opdat de gemeente daarop veilig zou staan, en de poorten der hel haar niet zouden overweldigen. De Heere Jezus is in Zijn' Persoon, in **Zijn** werk, bloed, gehoorzaamheid, liefde en trouw geen wisselend of veranderlijk fundament, — niet gelijk rollend zand of een moeraspoel, waarop geen gebouw kan worden gesticht, althans dat den storm kan verduren, Hij is een **onbewegelijke**, onwankelbare Rotssteen ; hetwelk David deed uitroepen : „**Leid** mij **op** **eenen** Rotssteen, die mij te hoog zou zijn.” Op Hem te bouwen is gelijk aan dien wijzen man, van welken de Heere spreekt, dat „**hij** zijn huis op **eenen** rotssteen bouwde” ; en schoon dus ook de slagregen nederviel, en de watervloed aankwam, en de winden waaiden en tegen dat huis aansloegen, **zoo** viel het niet, want het was op **eene** rots gebouwd. Hij is de Rotse, van welke **Hij** zelf getuigt : „**Op** deze **Petra** (rots) zal Ik Mijne gemeente bouwen, en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen.” Wanneer Mozes dus zegt : „**Hij** is de rotssteen”, dan noodigt hij ons om voor de eeuwigheid op Jezus te bouwen. Hij wil zeggen tot allen, die zich verloren en rampzalig gevoelen in zich **zelven**, en nochtans verlangen zalig te worden : „**Hij** is de Rotssteen.” 0, bouwt

niet op u **zelve**! Ziet niet uit naar uwe eigene werken of waardigheid, goedheid of rechtvaardigheid. **Vestigt** het gewicht uwer onsterfelijke zielen voor de eeuwigheid niet op iets, **dat** gij vindt, of -meent te vinden in het Schepsel. **Vóór** u is er **eene** Rots op welke gij veilig moogt en kunt bouwen; een grondsteen, door God zelf in den **Zion** gelegd. Hier is rust en vrede, wanneer gij uwe vermoeide ziel **moogt** nederleggen op den Persoon, het bloed en de verdienste van Jezus. Dat **alleen** zal stand- houden op het sterfbed en in den **grooten** dag; en **als** gij daarop **gelegd zijt** en daarop bouwt, kan geen storm u doen bewegen of **hij** moest de Rots zelve doen schudden. En , als al de stormen **van** Goddelijke wraak en al de rukwinden der hel, die Rots niet konden bewegen terwijl Hij op aarde was, wat zou de Christus dan doen waggelen in den Hemel? Trouwens, Mozes voegt er bij. : „**Wiens werk** volkomen is.” Wat zijn onze werken — onze beste werken? Onvolkomen, bezoedeld en onrein door aangeborene en dadelijke zonden. Is er immer eene goede gedachte, een goed woord of ‘een goed werk uit voortgekomen, hetwelk niet in zijn beginsel of uitvoering meer of minder bezoedeld was met zonde? Een iegelijk, die de bewegingen der zonde in zijn eigen harte kent, zal mij de getuigenis geven, dat hij nooit **eene** gedachte had, een woord sprak of eene daad verrichtte, met welke niet in zekere mate zonde gemengd was, waardoor die gedachten, dat woord en werk bezoedeld of bedorven werd. Daarom zegt Mozes, sprekende van Christus als van den Rotssteen, — „**Zijn** werk is volkomen.” De menschheid van Jezus was volkomen; zij was geheel vrij van zonde. Geen vlek noch rimpel, smet noch zonde kleefde er aan die heilige menschheid, welke de Heere Jezus Christus aannam in vereeniging met Zijne eigene eeuwige Godheid. Daarom is ook Zijn werk, dat is het werk, hetwelk **Hij** in het vleesch volbracht, volkomen. Elke gedachte van Zijn hart, ieder woord Zijner lippen, elke verrichting Zijner handen — alle gedeelten van Zijn werk — waren alle volkomen, Zoodat Zijn werk op zich- **zelve** volkomen was, omdat het ontsprong Uit en **verricht** werd door eene volmaakte natuur. **Daarenboven** droeg al Zijn werk de stempel der Godheid. Elke gedachte van des Verlossers harte, ieder woord van des **Zaligmakers** lippen, elke daad van des Middelaars hand droeg het kenmerk der Godheid. Zoodat dus al Zijn werk niet slechts de volkomenheid **eener** reine **menschelijke** natuur, maar ook de waardij van innerlijke Godheid **had**. Ja, niet **alleen** was Zijn werk volkomen, maar was ook verdienende, — een **plaatsbekleedend** werk ; dat is, een werk tot beweldadiging van anderen. De volmaaktheid en het verdienstelijke van **Zijn** werk maakte het **Gode** aannemelijk; ook kan menschen noch

Engelen **toag** het oneindige vermaak en wellust uitdrukken, waarmede God de Vader dat werk immer aanschouwt. Onderzoekt al de daden van menschen, doorzoekt en beschouwt al uwe eigene werken, en ziet of **gij** daarin iets vindt van dat het **Zijne** kenmerkt ? **Zijn** zij volkomen? Helaas ! welke verdiensten hebben zij zelf8 door u **zelven** ingezien? Op wat fundament zult gij dan voor de eeuwigheid bouwen? Op uwe eigene werken, welke inklevende onvolmaakt zijn, boven dat ze bezoedeld en onrein zijn door de zonde? **Of** op een' **Rotssteen**, wiens werk volkomen is? **De Heere** wil en zal onderwijzen gelijk Hij Zijne lieve kinderen zal bekwamen, om op den **Rotssteen** te bouwen. **In** waarheid, zij hebben **geene** verwisseling. **Zij** zijn van elk ander fundament afgedreven. De stormen der zonden, de vloeken **eener** verbrokene wet, de **vreeze** van dood en hel, de aanklachten **eener** schuldige consciëntie, de verzoekingē de8 satan8 — allen zullen zelfs (schoon niet met die bedoeling) samenspannen om hen van **den zandgrond af te slaan**, en zich gezamenlijk tegen den **Rotssteen** stellen ; maar de Geest van God, Wiens bediening het is **het** uit Christus te nemen en Hem te verheerlijken, zal hen, om **zoo te spreken**, uit hun rampzalig eigen **zelven** opheffen en op de **Rots** der eeuwen vestigen, daarop bouwen, en **alzo**o zullen zij staan op een fundament, dat **pal** staat van eeuwigheid tot eeuwigheid.

4. -Maar **Mozes** predikt nog eene andere zake, gelijk wij uit den samenhang **onzer** tekstwoorden opmaken, hetwelk zijne leer zou doen druipen **als** een regen en doen vloeien al8 een dauw; doch eene leer gansch niet aannemelijk voor den hoogmoed de8 menschen, Zij was deze: „Hij heeft het tegen **Hem** verdorven, het zijn zijne kinderen niet, de schandvlek is hunne, **het** ia een verkeerd- en verdraaid geslacht.” 1) Met andere woorden : **hij** predikt hun des **menschen** verdorvenheid ; **neen**, **hij** zegt duidelijk, dat „**zij** zich **zelven** hadden bedorven, en dat zij waren een verkeerd en verdraaid geslacht.” Deze leer van '8 menschen verdorvenheid, van den algeheelen val de8 menschen, van de innerlijke Goddeloosheid en verkeerdheid zijn8 harten, zal een kind van God altijd toestemmen, dewijl hij eene inwendige getuigenis voor die waarheid in zijn harte omdraagt. Ook kan hij zich niet verschoonen **of** rechtvaardigen door zijne zonde op Adam te werpen, want **hij** weet, dat hij zich **zelven** verdorven heeft; hij gevoelt, dat niet slechts onreine gedachten binnen in hem huisvesten, maar ook dat hij zich **zelven** daar in en aan overgegeven

1) De Eagelsche Vertaling leest : „**Zij** hebben zich **zelven** verdorven, hunne schandvlek (of vlek) is de schandvlek Zijner kinderen niet ; **zij zijn** een verkeerd” enz.

heeft. Dus is hij veroordeeld, **zoowel** door aangeboren **als** dadelijke zonden - **door zonden** in vrucht zoowel als in wortel. Sinds Hij licht had om te zien, leven om te gevoelen, en **eene consciëntie** om getuigenis te **geven**, bekent **hij**, dat **hij** op menigvuldige tastbare wijzen zich **zelven** verdorven heeft. Wij spreken, en te recht, met afschuw van verleiders en bedervers; maar des menschen ergste verderver is zijn eigen hart. Of durft **gij** te bestaan te zeggen, dat gij u nooit toegaaft in openbare of verborgene zonden, en dat gij **daarmede** zondigdet tegen het licht der consciëntie, ja, wat erger is, tegen barmhartigheid en liefde ? Trouwens, dan reeds kunt gij de schuld niet werpen op Adam, of op den satan, maar moet u **zelven** alle zonde en *schaamte toekennen, en met **HABT** zeggen :

„**Diens zeemans** dwaasheid is mijn beeld,
Die ziet en toch de klip niet mijdt.”

Er is geen **groot** bron van inwendige veroordeeling en schuld, dan wanneer een mensch verplicht is te belijden, dat hij zich **zelven** verdorven heeft, dat **hij** zijn eigen hart erger maakt dan het wezenlijk is door zijne lusten te koppelen, en gedurig brandstof te stapelen op zijn smeulende vlammen. Dit heeft menigeen doen **vreezen**, dat zijne schandvlek niet de schandvlek van **Gods** kinderen was, dat zijne zonden te groot zijn dat **zij** vergeven worden, en dat hij uit- en inwendig aan zonden schuldig staat, welke geen waarachtig wedergeborene ooit kon bedrijven.

Wij zagen **alzo**, welke vier voorname waarheden een gedeelte van Mozes' prediking uitmaakten, en welke, zijne bediening doordringende, zijne leer deed druipen als een regen, en **zijne** rede deed vloeien als **eene** dauw : te weten, 1. Onzen God grootheid te geven ; 2. den naam des **Heeren** uit te roepen; 3. **eene** verklaring van Jezus, dat **Hij** de Rotssteen is, Wiens werk volkomen is ; en 4. om het schepsel niet te sparen noch des menschen hoogmoed en eigengerechtigheid te wierooken, maar vrijmoedig de verdorvenheid des menschen te prediken, en **alzo** de bijl aan den wortel des booms te leggen.

II. Doch wij gaan voort tot ons tweede punt, hetwelk is om aan te wijzen de **geestelijke** bedoeling. der woorden : „**Mijne** leer druipe als een regen, mijne rede vloeie als een dauw; als een stofregen op de grasscheutjes, en als druppelen op het kruid.” Vier zinnebeelden vinden wij dus gebezigd, ter beschrijving van den weg in welken deze leer droop en deze rede vloeide, namelijk : de regen, de dauw, de stofregen en de druppelen. Deze onderscheidene zinnebeelden bezigt de Heilige Geest om ons het licht, leven en kracht voor te stellen, welke de waarheid **Gods** vergezellen, wanneer het **Hem** behaagt die

te zegenen aan de **ziel**. Wij willen met **Gods** zegen deze afzonderlijk trachten te ontvouwen.

1. Wij beginnen met den regen. In de Oostersche landen is de regen een zeer dierbaar geschenk, een bij uitstek kostelijke gave des hemels, In Palestina regende het gewoonlijk maar op twee tijden des **jaars**, in den herfst en in de lente, en werd dien tengevolge genoemd den vroegen en spaden regen. De eerste viel in October, wanneer het zaad aan de aarde was toevertrouwd, opdat het **zoude** ontkiemen ; de laatste viel in April, om de aar vol te maken tot den oogst in den herfst. **Maar** als zinnebeeld beschouwd, beteekent de regen in de Schrift **gemeenlijk** den zegen **Gods** : want gelijk de regen van den hemel nederdaalt, om de aarde te bevochtigen en vruchtbaar te maken, alzo valt de zegen **Gods** van den Hemel op de ziel, en meer bijzonder op de prediking des Woords, opdat het in de harten van **Gods** gunstgenooten zou wortelen en vruchten **dragen**, In onderscheiden **opzichten** zijn er punten van overeenkomst **tusschen** den natuurlijken en geestelijken regen.

a. Het nedervallen van den regen is geheel soeverein. Wij lezen bij den Profeet Amos : „**Ik** heb ook den regen van **ulieden** geweerd, als er nog drie maanden waren tot den oogst, en heb doen regenen over de **eene** stad, maar over de andere stad niet doen regenen : het eene stuk lands werd beregend, maar het andere stuk **lands**, waar het niet op regende, verdorde.” Hoe machteloos **zijn** wij ten aanzien van den regen, die op de aarde valt ! Wie vermag den regen te gebieden, dat hij nederdaalt, wanneer de zon in hare helderheid schijnt ? Of wie kan bij het **regenen** de flesschen des hemels gebieden, dat zij haar water inhouden ? Hij die ons den regen **van** den hemel geeft en vruchtbaarheid schenkt, **vervullende onze harten met spijs en vroolijkheid**. — Hij verkeert ook het vruchtbaar **land in eene** woestijn, om de Goddeloosheid dergenen, die daarin wonen. Even **gelijke** soeverein is de zegen, dien God op de prediking des **Woord** schenkt ; **Hij** houdt den zegen in Zijne hand ; **Zijne** is **het** dien te geven **en** denzelven **in te** houden. Indien Hij zegent dan is het **omdat** Hij het beloofde ; maar wanneer, waar en aan **wien** het zal geschieden blijft aan Zijne soevereine **beschikking**. Nochtans, wat **begeeren** wij natuurlijkerwijs **wanneer de aarde ais verschroeid is door gebrek aan regen** ? Bekend, dat de wolken regen hebben **en dat** de nederdaling des waters weldadige en gezegende vruchten zal hebben, gaat er begeerte **zoo** niet een gebed op tot God, opdst de regen zou nedervallen. Inderdaad, zelfs de aarde, verschroeid en uitgedroogd door de hitte — ook de grond zelve, roept door zijne kloven en spleten, veroorzaakt door de brandende zon, schoon met stommen, zwijgenden, maar toch smeekenden mond, om

regen. Elke scheur, die **gij** in Juli's maand in 't aardrijk ontdekt, is een zwiigende mond, welke om regen roept. Eet verwelkte gras en kruid, het loeiende rundvee in het veld, de uitgedroogde vijvers en **beeken**, zijn allen, schoon zonder woorden, smeevende om den regen. **Alzoo** in de genade. De verschroeide, verwelkte, opgedroogde gevoelens der ziel, zijn alle als **zoo** vele stomme monden om den zegen **Gods** af te smeken, Ja, zelfs de hardheid, dorheid en **onvruchtbaarheid** in onze harten gevoeld, wanneer de zegen **Gods** niet rust op het Woord, zijn zooveel stomme uitroepen tot den God **van** alle genade, **opdat** Zijn zegen zich **pare** bij het Woord **aan** onze consciëntie. Ik zeg dit, dewijl **gij** wellicht somtijds denkt dat **gij** om den zegen **Gods** bij het gepredikte woord niet biddende zijt, omdat u vaak de woorden- ontbreken, uit gebrek aan den Geest der genade en der gebeden, veroorzaakt door uwe traagheid en ongelooft, onvruchtbaarheid en dorheid. God ziet en **kent** uwe **behoefte**, en Hij heeft tot dezelve eer, **vriendelij** k toegenegen harte. Een kind behoeft niet vele woorden te gebruiken bij zijne ouders, om spijs te erlangen. De enkele uitroep van honger is genoeg. Of moge het te zwak, te klein zijn om te roepen, dan herkent **de** moeder zijn gebrek uit zijne rustelooze bewegingen ; en zij is niet minder genegen om voedzame spijs te geven, als het kind bereid is die te ontvangen. **Alzoo** kunt **gij** niet altijd de kracht uwer gebeden meten aan de woorden die uit uwen mond gaan. De **hart-**doorzoekende God leest uwe behoeften, kent uwen **akeligen** staat, ziet uwen drogen **toestand**, en **verstaat** uwe **klachten**. Gelijk Hij in het Koninkrijk Zijner Voorzienigheid van Zijnen heiligen troon de verschroeide aarde ziet en den regen **neder-**zendt naar behoefte; **alzoo** ziet **Hij** in het Koninkrijk der genade op den verschroeiden **staat van Zijn** volk, en geestelijken regen, dewijl Hij hunne behoefte daaraan weet.

b, In de tweede plaats is de regen een zinnebeeld van het Evangelie daarin, dat het bijzonderlijk passende is voor de behoeften van **Gods** volk, Trouwens, er is eene natuurlijke, eigenaardige overeenstemming **tusschen** den verschroeiden **grond** en den regen, die op denzelfden nedervalt. Is het aardrijk niet gepast **om den regen te ontvangen**, gelijk de regen geschikt is om op hetzelfde uitgestort te worden? **Alzoo** in de genade. **Eene** nooddruftige ziel uitgedroogd en verwelkt door de wet, is niet minder geschikt en gepast om den zegen des Evangelies te ontvangen, dan de gapende aarde gepast is om den regen te ontvangen.

c. De **regen** is alleen voegzaam voor de bebouwde aarde. De regen, **vallende** in de zee, op de toppen van barre **bergen**, of in de Arabische woestijn, is als zoodanig nutteloos. Om

vruchtbaarheid te **geven moet er een** geschikte grond voor **denzelve** zijn. **Alzoo** in de genade. Eet is de zegen **Gods**, vergezellende het gepredikte woord aan een hart onder Zijne bearbeiding („**Gods** akkerwerk **zijt** gij,“ — dat het vruchtbaar doet zijn. Nimmer past Hij Zijne waarheid toe, dan aan een hart, dat **Hij** eerst met liet ploegijzer van overtuigingen en droefheid daarvoor toebereidde.

d. Nog een ander zinnebeeld ontdekken wij in den regen, te weten, in zijne uitwerkselen. Hij maakt **de** kluiten week. **Zoo** doet **de zegen Gods** bij het woord het **harde** hart week worden. Niets **is** **zoo doordringende** als de regen. Gij kunt de kluiten breken, of die klein en fijn wrijven, **maar dat maakt** ze niet week, **en** het zaad blijft **nutteloos** in de voren liggen. Maar de regen maakt beide den grond en het zaad week. **Alzoo** is het met den zegen **Gods** op het Evangelie. Niet alleen maakt het' het harde harte week-en **teeder**, maar het doet het Woord der waarheid ook wortelen schieten in de **consciëntie**, om het **teeder** te maken in de **vreeze Gods**.

2. Ik heb nu, met **Gods** zegen den dauw te **beschouwen**. In de oostersche streken, waar de zon met **grooter** hitte en kracht schijnt dan bij ons, ia de dauw **geëvenredigd** veel **grooter**. Trouwens **het** plantenleven zou in die **heete** landstreken schier verwoesten, **werd** het niet onderhouden door den rijken dauw, die daar bij nacht valt. De dauw, die op **Gideon's** vlies viel; **was, wanneer** hij het uitwong, **eene** schaal vol water. Maar welke gelijkenis is er tusschen den natuurlijken en geestelijken dauw? **a.** De dauw volgt **gemeenlijk** op een klaren, helderen **en zonnigen** dag. Rij **valt schier nooit** bij koud weder, noch **wanneer de** wind geweldig blaast, Alzoo met den dauw der genade **Gods**. De **Zon** der gerechtigheid schijnt in **eene** reine, heldere en klare atmosfeer — den Hemel des **Evangeliums**. Uit dezen Evangelie-dampkring heeft de dauw van **Gods zegen zijne** afkomst. Niet uit eene bewolkte wet, noch **eenig** andere duisterheid, koudheid of onweders, **b.** **Hij** valt wanneer **millioenen** sterren de **lucht** versieren, alle **welke** als **zoo** vele beloften mogen worden **aangemerkt**, die aan het firmament der genade verspreid zijn. Wanneer de beloften schitteren valt de dauw. **c.** De dauw valt ongemerkt. Geen mensch ziet het; schoon zijne uitwerkselen des morgens zichtbaar zijn. **Alzoo** is het met den zegen **Gods** op het gepredikte woord. Het dringt in het hart zonder veel gedruis; het zinkt diep in **de consciëntie** zonder **eenig** zichtbaar gelaat; en gelijk de dauw de **porieën der** aarde ópent en den-grond **verfrischt** na de hitte van een brandenden dag, doende der planten verzengde hoofden opheffen, **alzoo** is het met den zegen **Gods** rustende op de ziel, De **hemelsche** dauw valt onmerkbaar en stil, en openbaar!

zich voornamelijk in zijne uitwerkselen als verzachtende, openende, doordringende, en bedektelijk elke genade des **Geestes** het nederhangende hoofd opbeurende. Wanneer de **Heere** onze ziel genadiglijk zegende, hetzij in het hooren, lezen of verborgene overdenkingen, waren de uitwerkselen daarvan niet — schoon onmerkbaar, zacht en rustig, nochtans een duidelijken indruk — het harde hart verteederende, droog zijnde verfrisschende, zijne ongevoeligheid smeltende, en de ziel bij het leven houdende, zoodat zij niet verwelkte door de brandende zon der verzoek&, of stierve door gebrek aan genade? Niets dan het **Evangelie** brengt immer die vruchten voort, De wet met al hare verschrikkingen, bedreigingen en beroeringen, de **vreeze** des doods en der hel, de **pijnen** en **angsten** **eener** schuldige consciëntie, de **verzoekingen** des satans — zij allen mogen groote en diepe benauwdheden te weeg brengen, zij mogen een mensch zeer laag doen zinken, ja schier tot wanhoop brengen; maar nimmer zal de regen of dauw vallen op eenige andere leer of rede, dan op hef **Evangelie** van Jezus Christus, Deze alleen is **Gode** tot eer, die de Geest getuigenis geeft, en de ziel geniet.

3. Maar **wij** lezen in den tekst van „**een stofregen**”. De Heilige Geest heeft in de woorden van onzen tekst gelijkenissen **uitgekozen** van een en denzelfden aard, doch verschillende in graden. De regen valt overvloediglijk; de dauw onmerkbaar, de stofregen iets meer zichtbaar; de druppelen zeer kwistig. De stofregen heeft meer van een zacht vallende mist, welke slechts even de aarde kan bevochtigen, de planten ververschen, en den oogst kan bewaren, maar hij kan niet doordringen tot den wortel. **Alzoo** schijnt de stofregen geestelijk beschouwd af te bleeden, die zachte werkingen des **Geestes** aan de ziel, welke haar verzacht, verlevendigt en het harte levend houdt, de **consciëntie** verteedert en de genegenheden Hemelwaarts trekt, zonder eenige groote openbaringen van **'s Heeren goedertierenheid** en liefde.

4. De laatste gelijkenis in den tekst gebezigd is die van „**de druppelen**.” Deze vallen te rijker, vooral in Oosfersche landen; waar de gansche wolkenhemel zich in den regentijd schijnt neder te storten op de aarde. Zij zijn derhalve meer zichtbaar dan de dauw en stofregen, en de uitwerkselen **derzelve geëvenredigd grooter** en meer openbaar. Zij dringen derhalve te dieper in den grond en komen tot den **diepsten** wortel van het kruid. Geestelijk **beschouwd wijzen deze druppelen dus aan groote**, krachtige en gezegende ontdekkingen van de liefde **Gods**, van den Persoon van Christus, **van Zijn bloed en gehoorzaamheid, folterend lijden en stervende liefde**, De Heere belooft, dat Hij „**water zal gieten op den dorstige en stroomen** op het droge.” Deze **stroomen** zijn de druppelen van welke David spreekt: „**Gij maakt**

zijne opgeploegde aarde dronken ; **Gij doet ze dalen in zijne voren ; Gij maakt het** week door de **druppelen.**” Wij hebben **dus in** onzen tekst eene geregelde ladder : **de dauw, de stofregen, de regen en de druppelen.** En deze trappen van Hemelsche bevochtiging vertoont ons, dat er graden zijn in **geestelijke zegeningen,** Wij moeten niet **meenen,** dat de zegeningen alle van dezelfde uitgebreidheid of mate zijn ; hoewel zij allen van dezelfde natuur zijn. Trouwens, in de natuur zijn dauw, en stofregen, en regen, **en druppelen** allen water ; allen hetzelfde reiné water, afdalende van den hemel. **Alzoo** is het met den zegen **Gods** aan de ziel, Hij moge hier als dauw, gindsch als **een stofregen** nederdalen, op dezen moge hij zijn als een regen, op genen als druppelen — nochtans is hij in wezen bij allen en altijd evangelijke geestelijk en Goddelijk, Het is dezelfde God die geeft, het is dezelfde Jezus door **wien** hij komt, het is dezelfde Geest die hem werkt en mededeelt. **Allen** brengen meer of minder dezelfde **uitwerkselen voort — verzachten,** bevochtigen, verfrisschen en verlevendigen ; allen dalen af van den Hemel van het Evangelie van Christus — van hetzelfde firmament van genade, barmhartigheid en waarheid, liefde, bloed en zaligheid. **Derhalve, de leer,** welke getuigt van Jezus, en de rede, die Hem verkondigt als de Rotssteen, Wiens werk volkomen is, dit en **geen** ander onderwijs, druipt als een regen en vloeit als een dauw. Er is kracht in de waarheid voor het hart, aan welke het **Gode** behaagt die toe te passen; en hetzij **het** komt in eene **grootere** of kleinere mate, **hetzij** als dauw of als druppelen, **het** is altijd eenzelfde bewijs van barmhartigheid en liefde, en eene evangelijke proef, dat Zijne kracht Zijne eigene Goddelijke waarheid aan de ziel verzelt,

111. Doch wij willen in de derde plaats aanwijzen de plaats, waar deze regen, dauw, stofregen en druppelen nedervallen. Wij lezen er van op „**de grasscheutjes en op het kruid.**” Door de grasscheutjes kunnen- wij geestelijk verstaan eene consciëntie **teeder** gemaakt in **Gods vreeze ; door** het kruid gemeenlijk de genade des **Geestes** in de ziel. Wij lezen van menschen, wiens harten God had aangeraakt. De aanraking **Zijner** vingeren maakt het harte **teeder.** Van **nature** heeft niemand een **teeder** hart of consciëntie Godewaarts. De mensch is verhard, verstokt, ongevoelig, even gelijk onachtzaam van Hemel en hel. „**Zij** maakten hun hart als een diamant”, zegt de profeet. Gelijk de Leviathan is „**hun** hart vast gelijk een deel van een ondersten molensteen” — de hardste en meest keiachtige van alle **steenen.** En zoodanig een hart, hard als een steen, als diamant, ja als een onderste molensteen, kan door genade vatbaar gemaakt worden tot de verandering, aangetoond in de woorden voor ons — voorzeker, het harte van een kind **Gods** wordt,

onder de leer, die druïpt als een regen, en onder de rede, die vloeit als de dauw, zoo zacht en teeder als de grasscheutjes, welke de lentevocht van dauw of regen indrinken. De gewaarwordingen, de consciëntie, de hartsuitgangen van allen, die God vreezen, zijn teeder naarmate de dauw en regen des Hemels daarop nedervallen. Gelijk hardheid en verstoktheid bijzonder hatelijk zijn, alzoo is deze geestelijke teederheid bijzonder aannemelijk den Heere. Hoe teeder was Jezus ! Hoe groeide Hij op als eene teedere plant, bij menschen verworpen en verafschuwd, maar o, bij uitnemendheid Gode dierbaar. Dit ook roemt de Heere vooral in Jozua : „omdat uw hart teeder is ;” daarom zou hij in vrede ten grave dalen. Alle hardheid of verstoktheid voor God of de menschen is gansch vreemd aan den Geest van God en van het Evangelie: en aan alles wat Zijne werkingen ooit zullen voortbrengen in eene levende consciëntie.

Maar de grasscheutjes en het kruid zouden welhaast hare teederheid derven zonder den regen. De malsche regen en zachte dauw zijn bijzonder gepast voor de grasscheutjes. Een geweldige donderstorm, een vreeselijke hagel- en sneeuwjacht van het koude noorden zou het teeder kruid dooden althans kwetsen. Maar de dauw en regen, zacht en malsch nederdalende, is gepast aan zijne teederheid, om het dieper te doen wortelen en meer opwaarts te doen groeien. Eene teedere consciëntie heeft nergens meer behoefte aan als aan den dauw, die op haar valt door de waarheid Gods. De zegen Gods op Zijn woord heelt de wonden door schuld veroorzaakt, verteedert hêt hart door de wet verhard, en gelijk hij de waarheid te dieper wortelen doet schieten, zoo veroorzaakt hij sterke vruchten opwaarts; en gelijkelijk een heerlijke oogst aan het einde. „De genaden des Geestes schijnen afgebeeld te wezen door het „kruid” ; want gelijk het kruid het aardrijk een aangenaam aanzien geeft, en tegelijk het schaap tot voedsel dient, alzoo is het met de genade des Geestes. Zij zijn vermakelijk voor Gods aangezicht, aangenaam en noodzakelijk in de oogen Zijner onderscheidende heiligen ; ja ons zelve behagelijk, wanneer wij ze mogen herkennen en aanmerken als het gewrocht der werkingen van den gezegenden Geest. En als het den Heere behaagt ze voort te” brengen, dan voedt het de ziel, die in dezelve zoovele bewijzen van ’s Heeren barmhartigheid en liefde gevoelt, en ook voeden zij de schapen van Christus, die kracht en leven voor zich zelve erlangen; uit de genade, in anderen opgemerkt.

IV. Eindelijk, — zoo wordt voortgebracht alles, wat is tot heerlijkheid Gods en ter zaligheid en heiligmaking der ziele. Door den dauw, den regen, den stofregen en de druppelen wordt elke goede gedachte in het hart voortgebracht, ieder

goed woord op zijne lippen gegeven, en alle **goede daden** door zijne handen verricht. Gelijk de **aarde** zonder dauw en regen, vrucht noch bloem kan voortbrengen, maar dra **eene** barre wildernis **en** onvruchtbare woestijn zou wezen door **mensch** noch beest bewoond, **alzo** met de ziel des menschen: zonder den dauw van Goda genade en den regen Zijner gunst zou ze nimmer **eenige** vrucht voortbrengen **Gode** welbehagelijk **en** aannemelijk, En vergeet het niet, dat deze Geest en genade door het Evangelie wordt medegedeeld. Och, dat **deze** blijde boodschap mocht druipen 'als een **regen en vloeien als een dauw op ons** harte, en het vruchtbaar maken in alle **goed woord** en werk! Dan zouden we alle vertroosting genieten en **Gode** eeuwig eer **en prijs** geven.

AMEN.

LICHTE VERDRUKKING EN EEUWIGE HEERLIJKHEID.

LEERREDE OVER **2 COR. 4 : 17, 18** : „**WANT** ONZE LICHTE VERDRUKKING, DIE ZEER HAAST VOORBIJGAAT, WERKT ONS EEN GANSCH ZEER UITNEMEND EEUWIG GEWICHT DER HEERLIJKHEID;

DEWIJL WIJ NIET AANMERKEN DE DINGEN, DIE MEN ZIET, MAAR DE DINGEN, DIE MEN NIET ZIET'; WANT DE DINGEN DIE: MEN ZIET, ZIJN TIJDELIJK, MAAR DE DINGEN, DIE MEN NIET ZIET, ZIJN EEUWIG."

Van de wieg tot aan het graf, des menschen eerste en laatste bestemming, is verdrukking en droefheid zijn deel. Hij komt in de wereld met een weenenden uitroep, en menigwerf is **zijn** heengaan onder een angstvallig gekerm. Wel terecht wordt deze aarde een tranendal genoemd, want zij wordt met dezelve **bevochtigd** in de kindschheid, jeugd, mannelijken leeftijd en den ouderdom. In ieder land, onder elke luchtstreek, overal **moet** het oog tooneelen van ellende en rampzaligheid, boven die diepere smarten en hartverscheurende droefheden, welke voor het **algemeene** aanzien verzegeld liggen, zoodat wij ook op het leven des menschen mogen toepassen, wat van Ezechiël's rol geschreven staat : „**zij** was beschreven voor en achter, en daarin waren geschreven klaagliederen, en zuchtingen, en wee." Maar dit is niet alles, het tooneel eindigt hier niet. Wij zien op den dood, maar wij kunnen niet achter den dood zien. Een mensch te zien sterven zonder hope, is gelijk op een **verren** afstand een mensch te zien vallen van eene verhevene rots ; **wij zien** hem vallen, maar wij **hooren** niet het kraken der rotsen beneden. **Alzoo** zien wij wel een' mensch sterven, maar wanneer **wij** op het levenlooze lijk staren van hem, die sterft zonder deel aan Christus, dan zien wij niet hoe zijne ziel onder een machtig gekraak nederploft op de rots van **Gods** eeuwige gerechtigheid. Na weken of maanden krankheid en pijn kan het **omhulsel**, het koude aangezicht in kalme **rust in zijne** laatste nauwe woning **nederliggen**, terwijl de ziel is ingegaan de plaats van eeuwige wee en smart.

Maar is dan alles duisternis en zwaarmoedigheid beide in leven en sterven ? Is de hemel dan **altijd donker** en zijne gewelven duisternis ? Zijn er dan **geene** stralen van licht en blijdschap, welke door deze zwarte wolken van verdrukking, ellende en wee breken, **zoo** jammerlijk over het **menschelijk** geslacht uitgestrekt ? Ja, gewisselijk ; **er is vooral** een punt in dit donker

tooneel, uit hetwelke licht- en vreugdestralen blinken. In dezen duisteren en **zwaarmoedigen nacht**, terwijl de hemelen niets dan **zwarteheid** vertoonen, is het alsof **wij** aan den gezichtseinder de wolken zagen breken, en het kruis van Christus in de lucht staan, van hetwelke zich stralen van onuitsprekelijke heerlijkheid verspreiden. **Alzoo is** het althans **met de gunstgenooten Gods** op hunne reis door dit dal van tranen : **zij lijden** verdrukking **als** andere **menschen**, hunne **mede zondaars** en mede stervelingen, ja vaak treft **hun** een uitgebreider deel van verdrukkingen dan hun, wiens deel in dit leven is. Bij dit **lijden** en deze smarten zijn zij deelgenooten van droefheid en angsten, en alles getuigt -vaak van duisterheid en **zwaarmoedigheid** uit- en **inwendig beide** ; doch **een** lichtstraal valt op **hunne ziel** ; **zij** blikken opwaarts en zien **eenen lijdenden** Jezus, nu zittende aan de rechterhand des Vaders, en rondom **Zijnen** troon zien **zij eene** schare van **onsterfelijke** geesten, die uit **grootte** verdrukking **zijn** gekomen en hunne **kleederen** hebben wit gewasschen in het bloed des **Lams**. Deze zijn de „**grootte wolke van** getuigen”, voor de **liefde** en **getrouwheid** van **eenen verbonds-God**, **welke** van uit den **Hemel** tot deze aarde **schijnen** te roepen : broeder! lijd verdrukking ; — het kruis gaat vóór de kroon ; de beker van alsem en gal, de doop des lijdens en **bloeds** is vóór de vermakingen aan **Gods** rechterhand **eeuwiglijk** en altoos. Zij bemoedigen dus, „om met lijdzaamheid te **loopen de loopbaan**, die hun is **voorgesteld**, ziende op Jezus, den Oversten Leidsman en **Voleinder des geloofs**, **dewelke**, voor de vreugde, **die Hem** voorgesteld was, het kruis heeft verdragen **en de** schande veracht, en is gezeten aan de rechterhand des troons van God”.

De Apostel wil ons ook, in de woorden van ons onderwerp, aanmoedigen, en **wijst** ons daartoe op de reden, waarom **wij niet** alleen **met** lijdzaamheid maar ook **met** blijdschap zouden verdragen het lijden, dat God voor ons **noodig** keurt in **deze** tegenwoordige wereld. Hij ontvouwt deze **diepe** verborgenheid van het **tegenwoordige** lijden ; hij ontknoopt dat duistere raadsel, hetwelk zoo menig kind van **God** verward heeft, hetwelk **Job** zoo zeer **verwarde**, **Asaf** verlegen maakte en **Jeremia** den dag zijner geboorte deed vervloeken. Hij onderneemt, als een van boven **onderwezen** uitlegger, de **bedeelingen Gods** te verklaren ; als **een** Goddelijk gevolmachtigde afgezant ontvouwt hij de **raadsgeheimen** van den Koning der koningen, en verkondigt met luider stem en in woorden vol vrede en zaligheid der lijdende gemeente van Christus : „**Onze lichte verdrukking**, die zeer haast voorbij gaat, werkt ons een gansch zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid ; **dewijl wij** niet aanmerken de dingen, die men ziet, maar de dingen, **die** men niet ziet : want de dingen, **die** men ziet **zijn** tijdelijk, maar de dingen, die men niet ziet, zijn eeuwig.”

In de opening van de geestelijke meening dezer woorden wensch ik met **Gods** zegen :

- I. Aan te **toon**en, hoe **onze** verdrukking, in dezen tegenwoordigen **tijd**, slechts licht is, en **vergelijker**-wijs gesproken zeer haast voorbijgaat.
- II. Welke de gezegende vrucht dezer lichte verdrukking is, wanneer- zij -geheilgd wordt door den Geest en de genade **Gods**: -- zij werkt een gansch zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid.
- III. Hoe zij dat doet, namelijk op tweeërlei wijze : vooreerst door ons te doen afzien van de dingen, die men ziet, welke tijdelijk zijn; en ten tweeden, door ons te bekwamen, om te zien op de dingen, die men niet ziet, welke eeuwig zijn.

I. „Onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat.” Dat kleine woordje „**lichte** verdrukking,” mag wellicht niet zeer nauwkeurig de tegenwoordige gewaarwordingen van uw hart uitdrukken. Gij gevoelt misschien het tegenovergestelde, dat uwe verdrukkingen verre zijn van licht- te **wezen**. **Zij** drukken u zelfs **ten** gronde neder; juist nu zijn zij bij **uitnemendheid** zwaar, ja zij drukken somtijds beide uw lichaam en ziel in het stof. Ook schijnen die andere woorden des apostels uwe zaak zeer weinig te voegen, want in plaats dat uwe verdrukkingen zeer haast zouden voorbijgaan, hebben ze alreede maanden, wellicht jaren over u geweest; en het schijnt somtijds, aangemerkt hare natuur en karakter, dat zij uw gansche overige leven uw deel zullen zijn. Maar ons gevoel noch onze **voorteekenen** kunnen niet als proeven en bewijzen dienen van den wezenlijken staat van zaken. **Gods** getuigenis, die eeuwig getrouw en onfeilbaar waarheid is, hebben wij aan te nemen, en niet de getuigenis onzer gevoelens of **vreeze**, welke noodzakelijk feilbaar en gemeenlijk valsch zijn, en **alzo** bevonden worden.

Doch laat ons meer van nabij een blik werpen op de verdrukkingen, welke **Gods** volk bijzonder geroepen worden te dragen, want de apostel spreekt hier van geloovigen. Hunne verdrukking is licht, en gaat zeer haast voorbij ; hunne smarten en droefheden en angsten werken hun een gansch zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid. En duidelijkshalve, kunnen wij die verdrukkingen in twee groote hoofddeelen verdeelen. Er zijn tijdelijke verdrukkingen, dat zijn de beproevingen en **nooden** meer bijzonder aan dit ondermaansche leven verbonden, welke de kinderen **Gods** met alle **menschen**-kinderen **gemeen** hebben ; en er zijn geestelijke verdrukkingen,

welke, verbonden zijnde aan het werk der genade inwendig, noodzakelijk en uitsluitend den volke **Gods** eigen **zijn**.

A. Als menschen, gevallen menschen, deelgenooten van **vleesch** en bloed, erfgenamen dier slechte erfenis der zonde, welke Adam zijn verdorven **geslachte** naliet, en levende in **een**e wereld van droefheid en wee, moeten wij noodzakelijk **onze mate erlangen** van die tijdelijke verdrukkingen, welke alle de nakomelingen van onze eerste ouders deelachtig zijn geworden. Zien wij op haar als zoodanig, dan kunnen wij ze in hare uitgebreidheid in onderscheidene klassen verdeelen, **zoo** als verdrukkingen in het lichaam, in de familie in de voorzienigheid, enz. Inderdaad, elk lijden van lichaam of gemoed, hetwelk. de kinderen der menschen onderworpen zijn uit **oorzake** van den zondenval, komt in zekere mate **de** kinderen **Gods** ten deel, En gelijk de **Heere** het, om wijze reden, goedvindt, den zwaarsten last te leggen daar waar het noodig is, **zoo** treft hen over het algemeen de grootste mate van tijdelijke verdrukkingen.

1, Hoe menigeen van **Gods** heiligen, en daaronder van mijne dierbaarste vrienden, liggen op het leger van verdrukking en jammeren. Trouwens, ik ken schier geen Christen, wiens ziel wezenlijk welvaart voor God, die niet eenigermate lichamelijke verdrukkingen hebben. In waarheid, het schijnt bijna noodzakelijk te **zijn**, dat wij ons deel daaraan hebben. Ook ik heb voor **eenige** jaren tijdelijke verdrukkingen moeten ondergaan, welke een mijner zwaarste kruisen was, en zelfs de zenuwen van dat wereldsche geluk en vermaak, hetwelk gezonde menschen schijnen te genieten, bij mij kwetsen, ja doorsneden. Ik ken derhalve niet alleen hare natuur, maar ik vertrouw ook eenigermate hare noodzakelijkheid te verstaan, en haar voordeel, wanneer zij door de genade **Gods** aan de ziel geheilgd **worden**. Wij **zijn zulke** dwaze, lichtzinnige **schepselen**, dat wij nauwelijks met de gezondheid **betrouwd** zijn. Het is gelijk een **ongewende** rijder **op** een fier, weelderig paard ; hij is niet bekwaam het dier, dat hij berijdt, in toom te houden, en een zware val, die hem verminkt aan zijne leden, is wellicht het gevolg van zijne onvoorzichtige daad, Wanneer wij krachtig en sterk, **gezond** en wel zijn, en het bloed in al zijne drift onze **aderen** doervloeit, dan **zijn** wij vol leven en **hooge geesten**. Het schijnt alsof er een overvloed van geluk is in de wereld rondom ons, in de zon en wolken boven ons, in de velden en bloemen beneden ons, in de geurige lentekoelte die ons **tegenwaait**. Ja het is **zoo**, te ademen, te leven, wandelen en zich te bewegen is om bun zelfs Wil aangenaam, wanneer het lichaam sterk en gezond is, want de lucht en beweging **vervroolijken** en 'vermaken ons dierlijk leven, **dat** is, ons **lichamel-**

lijk leven. Van Australië% reine **lucht** wordt gezegd, daf ze aangenaam is om in te ademen. Dus zouden wij ons vergenoegen in het leven met wat het is en heeft, en aan ons **zelven** overgelaten ons paradijs beneden de wolken vestigen. Doch om dezen heidenschen zin, deze Goddelooze liefde tot leven, om ver te werpen; om het **natuurlijk** zoet met bitter te vermengen; om een dagelijksch kruis op onze schouders te leggen (want als de gezondheid de grootste **tijdelijke** zegen is, **dan moet** haar gemis noodzakelijk **de grootste uitwendige** ellende wezen) ; om **gal** en als em in **den levensbeker** te **mengen**, vindt de **Heere** het **in veel** gevallen goed — want ook hier geldt het, dat er uitzonderingen zijn — verdrukking op Zijne kinderen te leggen, en zeer dikwijls bestaat die in ziekte en ongemakken tot verval van hunnen aardschen tabernakel. **Hieruit** hebben zij te **leeren**, dat de gelukzaligheid van de lichamelijke gezondheid en welvaart, niet meer de hunne is ; dat ook deze aangenaamheid voor hen verzegeld is ; en dat **zoowel** een gevallen lichaam **als** eene gevallen ziel voor hen pijn en smarten heeft. **Alzoo** is de wereld met al hare vermaken en voordeelen voor hen bedorven ; zij zien onder de wolken niets, dat hun leven waardig is of **hetwelk** hun geluk kan aanbrengen ; en wanneer zij, onder **alde** pijn en jammeren van hunnen verdrukten tabernakel, den **Heere nabij** en dierbaar bevinden aan hun hart, dan bevestigt zich, dat **eene** geheiligde krankheid veel beter voor hen is dan **eene** ongeheiligde gezondheid, en pijn des **lichaams** een veel minder kwaad dan pijn der consciëntie.

2. Familie verdrukkingen vormen **eene** overvloedige bron van smart en droefheid aan hen, die den **Heere** liefhebben en dien door Hem geliefd worden. Velen der uitnemendste **gunstgenooten Gods** hebben volle teugen uit dezen bitteren beker moeten drinken. Welke verdrukkingen desaangaande had David ! Ware het mogelijk geweest, hoe gaarne zou hij zijn eigen leven gegeven hebben voor zijnen rebelleerenden zoon Absalom, — en **zoo** diep gevoelde hij zijnen dood, dat hij, bij de berisping van Joab, schier zijn geheele krijgslager liever had verloren dan zijn beminden afgod. Hoe werd het teedere hart van den aartsvader Jacob met pijl op pijl van denzelfden boog **doorwond** ! Elke pijl die zijnen boesem trof was klevende van familie-zonde of smart. **Zoo** moet het noodzakelijk meer of minder met de meesten zijn. Onze aardsche welvaart en geluk is zeer afhingende van onze **familiën**. Wij hebben onze vrouwen en kinderen lief; zij zijn ons na en dierbaar, ja een gedeelte van ons **zelven**; en deze **zoo** teedere en nauwe **banden** vormen een voornaam gedeelte van de aangenaamheid, die er in eenig aardsch lot ia. Opdat wij dan niet ons hart te zeer hechten aan deze onze huisgoden, noch al te nauw met onze toegenegenheden aan

dezelve kleven, moet er alsem en gal in dezen beker gemengd zijn, opdat het niet alles zoet zij ; opdat onze vrouwen, kinderen, betrekkingen en vrienden ons niet **al te** dierbaar in liefde zijn ; opdat zij niet de plaatse **Gods** innemen, **en** als onze afgoden ons te zeer aan de aarde zouden binden. Verstrikt in deze **fluweelen** koorden zouden wij meer en meer aan het leven gehecht worden ; en naarmate deze koorden van eigen zelf en zonde zich te nauwer rondom ons hart bewinden, zou het leven **Gods** kwijnen, en al onze geestelijke sterkte en levenssappen opdrogen. Om dus den eik te behouden moet de klimop afgesneden worden, en de **bijl** moet deze al te zeer verlokkende, al te teedere banden afhouden ; en naarmate deze worden besnoeid of afgesneden, schijnt er plaats te komen voor de eeuwige dingen — ruimte voor den Heere Jezus Christus en voor den aanwas en uitbreiding dier geestelijke genegenheden, welke, uitgehaald door de Zon der Gerechtigheid, zich Hemelwaarts **keeren** van waar haar oorsprong is,

3. Wederom worden velen van **Gods** volk zwaar gedrukt door armoede. „**God** heeft de armen dezer wereld uitverkoren om rijk te zijn in het geloof,” en wetende, dat „**de geldgierigheid** de wortel van alle kwaad is,” snijdt de Heere **barmhartiglijk** in den wortel, om voor het kwaad te bewaren. Armoede is daarom eene voornamelijk oorzaak van de dooding der zelfbevredegiging door gebrek aan middelen ; en **alzo** is den arme afgesneden de inwilliging van vele „**dwaze** en schadelijke begeerlijkheden, welke de menschen doen verzinken in verderf en ondergang,” door behoefte aan die middelen, welke de rijken in staat stellen daaraan zich over te geven. Nochtans, schoon de armoede zegeningen heeft, zij heeft ook hare ellendigheden, en velen dergenen, die God **vreezen**, zuchten onder dezelve.

B. Doch deze tijdelijke verdrukkingen (hoewel de Heere ze dikwijls zwaar maakt voor Zijne kinderen, die teedere gewaarwordingen hebben, en vaak, door ongeloof en **vreeze**, **Gods** bedoeling in dezelve misvatten) zij zijn licht in vergelijking van de geestelijke, welke als zoodanig dus alleen de **gunstgenooten Gods** treffen. Wat is het verliezen van gezondheid, van familie, van vrienden, van bezitting, bij de verberging van **Gods** aangezicht, bij schuld op de consciëntie, bij beangstigende vrees aangaande de waarheid van het werk der genade aan zijne ziel, bij de voorsmaken dier ontzaggelijke wrake **Gods**, welke geopenbaard is in **eene verbrokene** wet? Welke zijn al de tijdelijke verdrukkingen ter **eener** zijde opgestapeld, vergeleken met het ongenoegen des Almachtigen, de pijlen van Zijnen toorn, de drukking Zijner zwaarwichtige hand, of de treurige voortekenen van eenmaal voor eeuwig te zinken onder Zijne **beledigde** gerechtigheid en allervreeselijksten toorn ? Een

pijl in de **consciëntie**, afgeschoten van de onfeilbare boog van God, zal een' mensch waarachtig en diep ellendig doen zijn, totdat zij door dezelfde hand uitgetrokken wordt. De **wond** door **Gods** Geest geslagen, kan alleen door den balsem, welken **Gods** Geest toepast, geheeld worden. Geestelijke smarten wegen zwaar; harte-droef heden dalen diep in; gemoedsangsten en schuld der consciëntie dringen door tot het innerlijke der ziel. En wat haar slag **zoo** bitter maakt, is haar bijzonder **eigen-**dommelijke, dat ze alle schijnen voorsmaken te zijn van zwaarder en dieper weeën die naderen, en dat zonder hoop of hulp, verlichting of einde, door **eene** rampzalige eeuwigheid. Dat zich tijdelijke verdrukkingen opeen stapelen over u; zij kunnen **niet** altijd duren, vroeger of later komen ze tot baar einde; **en** zo0 niet voor dien-tijd toch moeten ze eindigen met **dit** sterfelijk leven. Maar gevoelens van **Gods** vreeselijk ongenoegen, — beangstigd, dat gij zoudt sterven zonder hoop en **neder-**zinken in eeuwige wanhoop; — dit is waarlijk overweldigend, wanneer het op de consciëntie drukt als eene bedreigde of bijkans zekere wezenlijkheid. En wat het gevoel van al deze treurige **vreeze** **zoo** zeer verzwaart, is de Ontzaggelijke overtuiging, dat wanneer tijdelijke beproevingen eindigen de eeuwige smarten slechts aanvangen.

Maar daarenboven zijn er menigvuldige en verscheidene geestelijke verdrukkingen, die bestaanbaar zijn met een goede hoop in genade; ja met **eene** zoete verzekering van eenmaal meer dan overwinnaar te zullen bevonden worden; — doch ik kan daar nu niet bij stilstaan, want ik ben nauwelijks met mijnen tekst aangevangen. Ik **ga** daarom voort om aan te wijzen, hoe zij „licht” zijn.

C. **Maar hoe kan de apostel ze licht noemen?** Wij gevoelen ze zo0 niet te zijn. Schrijft de **Gods** man hier met de pen des **Heiligen Geestes**, als **hij** **zoo** recht tegen ons gevoel en bevinding inschrijft? Beschrijft bij dan der heiligen smart en lijden wel in de rechte gedaante, als bij zegt, dat het licht is? **Zoo** redeneert ons hart. Doch **wij** kunnen ons verzekerd houden, dat de Heilige Geest hier **geene misvatting uitspreekt**. Hij **beschrijft** de dingen **zoo** als ze wezenlijk zijn, gelijk zij zijn in des **Heeren oogen**, — dat altijd recht moet wezen — niet **zoo** als zij zijn in onze beschouwing of bevatting, welke niet alleen kan, maar gemeenlijk ook is, ten **eenen** male verkeerdt. Laat ons met **Gods** hulp en zegen een evangelischen lichtstraal over deze uitdrukking pogen te werpen, en ze niet alleen op het gezag des apostels toestemmen, maar ook te bevestigen door een levende, genadige bevinding.

1. Werp allereerst een blik **op** uwe verdienste. Wat hebt **gij** u niet waardig gemaakt **door*** **ongehoorzaamheid**; hoe hebt